

Bonhoeffer mluví např. o reintepreraci (nenáboženské intepreraci) nejen „náboženských“, ale dokonce „mytických“ pojmů. Je zřejmé, že měl na mysli náboženské nebo mytické termíny, nikoli pojmy. „Mytické pojmy“ – to je něco tak absurdního jako kvadratura kruhu. Mýtus začíná končit, tj. začíná se rozkládat tam, kde začínají být zaváděny a začínají platit pojmy. Něco jiného však nastává tam, kde mýtus je sice už oslaben, ale přece jen natolik mocný, aby se pokusil ovládnout některé stránky (prvky) LOGU, tj. smyslu pojmově zprostředkovaného resp. pojmově se strukturujícího. To pak dějinně vypadá tak, že z LOGU vychází jakási podivná iniciativa, jejímž cílem je zachovat něco z mýtu, ba učinit z něho jakousi „hlubinu“ LOGU. Taková iniciativa může mít značný ohlas a úspěch v šíření, ale vposledu nemůže odolat kritické reflexi filosofického typu. Ta ukáže především nutnost rozlišování (intelligere) a tak prosadí nový typ „rozumu“, který není jen chápající, nýbrž také rozlišující a odmítající (kriticky odmítající). Mýtus není žádného skutečného rozlišování mocen, neboť mu chybí potřebná vybavenost, potřebné nástroje, vůbec metoda atd. Patočka má pravdu, že v mýtu bývá hluboký smysl (Patočka říká, že je „smyslem“ nevyčerpatelný). Bohužel v hlubinách mýtu je nejen mnoho smyslu, ale také mnoho nesmyslu – a právě zde mýtus není schopen jedno od druhého odlišit a tak si zajistit jakýsi pohyb vpřed, kdy je možno se zabývat novým a novým rozlišováním, jehož výsledkem je nalezení omylů, chyb a nesmyslů, které je možno po odhalení postavit stranou a opustit. Mýtus je ovšem také napořád v pohybu, ale jednak to je pohyb příliš pomalý, zejména však je příliš tápavý a není rezistentní proti novému upadání do starých mylných poloh. Mýtus prostě příliš napodobuje to, co funguje v tzv. přírodním vývoji: objeví-li se něco nového v přírodě, ještě zdaleka není zaručeno, že se to skutečně uplatní, protože to vyžaduje příliš mnoho příznivých okolností, které však zůstávají nahodilé (neboť není nikoho, kdo by je uměle vytvářel). Přírodní výběr a vývoj sice nedává šanci výraznému podprůměru, ale stejně málo šancí poskytuje i výrazné nadprůměrnosti. Perspektivní okraje Gaussovy křivky se prosazují pomalu a přechod od okraje k vrcholu křivky je podmíněn tolika náhodami, že vůbec nedává záruku, že se skutečně prosadí to nejlepší. Právě tak se to má i s prosazováním a šířením nějakého mýtu: za jistých okolností se může úspěch mýtu křížit s úspěchem společností, která na něj dá a která se jím spravuje (tak jako v přírodním vývoji se může některá vlastnost, atraktivní třeba z hlediska sexuálního partnera, stát osudnou chybou, která vede k nevýhodě a někdy i zániku druhu. Zejména v době prudkých změn životního prostředí (ať už v biosféře nebo sociosféře, či dokonce v noosféře) je příliš pomalá adaptace či příliš tápavá schopnost reakce často fatální. A právě za takovýchto situací je LOGOS v obrovské výhodě. Spoléhání na „přírodu“ je hluboce chybné především proto, že přehlíží obrovské náklady a neméně obrovské oběti, bez kterých by se oné vyzdvihované vyváženosti nikdy nedosáhlo. Proto varování před nebezpečími LOGU, který experimentuje stále promyšleněji a pod kontrolou, je prostě naivní: nebezpečí, spočívající v tom, že necháme přírodě volnou ruku a volné pole, je nesrovnatelně větší. Platí také to, že lidstvo na úrovni LOGU už nemůže příliš spoléhat na to, že má před sebou obrovskou spoustu času. Právě naopak: katastrofální vývoj může nastat kdykoli, a nemusí být jen pomalý, ale také náhlý. A proto je třeba experimentovat stále promyšleněji a stále rychleji, nikoli s tím přestat nebo to zvolnit. Máme rozumu

dost, abychom dokázali odhadnout, kde se máme spíš krotit a kde máme být mimořádně opatrní. Ale to neznamená, že máme být malodušní.

(Písek, 980814-2.)